

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הלות לחשה חיזויים ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת מצורע שבת הגדול שנת תשפ"ד

גיליון מספר: 425

1. האם ראיית נגעים על ידי אולטרה סאונד האם נחשבת ראייה?
2. אדם שנצטרע – האם בנו יורשו בחייו שהרי מצורע נחשב כמת?
3. האם מותר להכניס תפילין לבית חולים למצורעים, המשליכים חפצי החולים לים?
4. כיצד יכולה להיות מציאות שיהיה לקטן נגעים הרי נגעים באים על עבירות וקטן אינו בר עונשין?
5. מה היא "פרשת טהרה", ומדוע נקראת כן?
6. אדם שדיבר לשון הרע על חברו וגרם לו נזק האם יש לו חיוב לשלם על הנזק?
7. אדם המדבר לשון הרע מפסיד את כל המצוות שלו האם כאשר הוא חוזר בתשובה המצוות חוזרות אליו?
8. האם המצורע צריך לגלח גם את הריסים שבעינו?
9. אדם השומע בבוקר לשון הרע לפני שנטל ידו האם מותר להכניס אצבעותיו לאזנו או לכוף אזנו?
10. למה אהרן לא הצטרע כמו מרים והרי גם הוא דיבר לשון הרע?
11. האם מותר לרפאות צרעת באמצעות הקרנות לייזר? הוכח מפרשת השבוע!
12. איזה עצה נתן מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל להנהלת ת"ת עץ חיים בירושלים?
13. האם רופא צריך להימנע מלאסוף סטודנטים מתלמידים, ליד מיטתו של החולה, משום הלבנת פנים?
14. כאשר משתילים איברים מאדם חי לאדם אחר, האם נשאר קשר סמוי בין האדם התורם לבין האיבר המושטל?
15. איך יתכן שאדם הנמצא בחדר, מותר לו לצאת רק דרך החלון ולא דרך הדלת?
16. איך יתכן שמותר לאדם לומר גנאי על חברו?

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

ניתן לקבל את העלון מידי שבוע: בהודעה ליוצא: 052-8144488 או בהודעה למייל: beitmidrash2@gmail.com

שבת הגדול: כתב מרן בשולחן ערוך (או"ח תל א) "שבת שלפני פסח קורין אותו שבת הגדול, מפני הנס שהיה בו". איזה נס היה: שבשנה שיצאו ממצרים, חל עשרה בניסן בשבת כמבואר בגמרא במסכת שבת (דף פז ע"ב) שביום חמישי שלאחריו יצאו ממצרים, ולקחו כל אחד מישראל שה וקשרו בכרעי המיטה (שמות י"ב, ג'). המצרים ראו זאת ושאלו: 'למה זה לכם' והשיבו: 'לשחטו לשם פסח כמצוות ה'". והיו שייניהם קהות על ששוחטים אלוהיהם (המצרים עבדו לצאן), ולא היו עושים להם דבר, ומפני שאז היה בעשירי לחודש בשבת, לכן קבעוהו לקרות שבת שלפני פסח לעולם 'שבת הגדול' (טור תל, משני"ב תל ס"ק א).

בכל בו (סימן מז) מובא בנוסח אחר, שכשראו המצרים כך חגרו חרבם, ובקשו להשמיד ולהרוג את כל היהודים, והשם ברחמי המרובים הגן עליהם, והחלה המצרים בתחלואים שונים, ולא יכלו להזיק לבני ישראל. ועל שם הנסים הגדולים שנעשו לישראל, באחד בשבת שהיה לפני פסח, נקרא שבת לפני פסח 'שבת הגדול'.

מרן הבית יוסף בשולחן ערוך (סימן תל) ע"פ דברי המדרש בשמות רבה (טו יב) וכן התוספות בגמרא במסכת שבת (דף פז ע"ב ד"ה ואתו) כתבו טעם אחר: שראו המצרים שישראל לוקחים שה לשחוט שאלו להם 'מה זה', ואמרו להם ישראל 'לפי שימותו בכורות המצרים ובכורי ישראל ישארו בחיים'. כיון ששמעו זאת בכורי מצרים - בקשו מאבותיהם ומפרעה שישלחו את ישראל ולא רצו לשלחם, התחילו להילחם זה בזה ונהרגו מהם עם רב, ועל שם דבר זה תקנו 'שבת הגדול'.

והטעם שדווקא נס זה נקרא 'גדול': כתב התורת חיים בגמרא במסכת חולין (דף צב) לפי שנמשך חמשה ימים, ועיקר הנס היה ביום הראשון, שכן אחר השבת כבר הורגלו בנס, לכן נקראת 'שבת הגדול' שבו היה הנס גדול משאר הימים.

הטעם שייחסו את הנס לשבת ולא לתאריך י' בניסן שבו היה הנס: לפי שבעשירי קבעו צום ועיין בדבריו של מרן השולחן ערוך (תקפ ב) וביאר המגן אברהם (תל א) לפי שבאותו יום נפטרה מרים, ולכן קבעו את הנס של הקרבן בשבת.

הט"ז (תל א) בשם הר"ר משה חריף הביא טעם אחר: לפי שבאותו יום עשירי לחודש, היה עוד נס שנבקע הירדן, וכדי שלא יחשבו שהנס הוא על בקיעת הירדן ולא על נס זה, לכן ייחסו הדבר אל שבת, שידוע שעלייתם מן הירדן לא הייתה בשבת.

הלבוש (תל א) כתב טעם נוסף: מפני שהנס בא על ידי שמירת השבת, לפי שהיו יודעים המצרים שישראל שומרים שבת במצרים כדאיתה במדרש שמות רבה (א כח) והיו תמהים היאך מטפלים בבעלי חיים בשבת, ולכן תלו הדבר בשבת.

הפרישה (תל א) כתב: לפי שהיו יודעים המצרים שאסור לישראל לעשות קשר בשבת, וראו אותם קושרים בכרעי מיטתם את השה כדי לבדוק את השה שאין בו מום לכן שאלו מהו, ולא היו יודעים שיש חילוק בין קשר של קיימא ובין קשר שאינו בר קיימא והשיבו ישראל כי מצוות ה' עליהם, ועיקר הנס היה בשבת לכן קבעוהו בשבת.

החזקוני (שמות יב ג) כתב טעם אחר מדוע נקראת שבת זו שבת הגדול: לפי שבשבת זו עשו ישראל את המצווה הראשונה שנצטוו בה, והיא לקיחת השה.

המהר"ל בביאור ההגדה כתב טעם אחר: לפי שכל התעוררות השבוע באה מכח השבת הקודמת לו, שהיא שורש הכול, ולפיכך התעוררות הגאולה בפסח באה על יד שבת זו, וע"ש הגאולה נקראת 'שבת הגדול'.

טעם אחר: לפי שהיו בני העיירות הקטנות מתקבצים לעיר לכבוד החג, היו ממתינים בני העיר עם הדרשה של הרב עד שבת לפני פסח, כדי שגם בני העיירות יוכלו לשמוע, וכיון שמתקבצים לעיר הגדולה נקראת 'שבת הגדול'.

בשבלי הלקט (הלכות פסח רה) כתב: מפני הדרשה הגדולה שדורשים בשבת זו, דהיינו שמנהג בני אדם כשאינם הולכים לכאן ולכאן כל היום אלא יושבים במקום אחד, הרי הם נוהגים לומר כמה גדול היום.

המטה משה כתב טעם אחר: לפי שהגדול שבעיר דורש לכן נקראת 'שבת הגדול'.

הפרי חדש כתב: 'שבת הגדול' על שם שבת הראשונה שנכנסו ישראל למצוות.

הגרש"ז אוירבאך זצ"ל בספרו הליכות שלמה (חודש ניסן אורחות הלכה 17) כתב: כדי להוציא מליבם של צדוקים, שטענו דמחרת השבת האמורה בספירת העומר, היינו ממחרת שבת בראשית, וכפרו בקבלת חז"ל דהיינו ממחרת יו"ט ראשון של פסח, דיו"ט נמי איקירי שבת כמבואר בגמרא במסכת מנחות (דף סה ע"א). וכדי להוציא מטעותם של הצדוקים, נהגו לקרות 'שבת הגדול', כדי לפרסם שיש עוד ימים הנקראים 'שבת' כגון יו"ט של פסח שעתיד להיות בשבוע, אלא שיום השבת הוא הגדול והקדוש מכולם. וכמו שתקנו בברכת 'רצה והחליצנו' - "את יום השבת הגדול הזה", דהיינו שכל יום שבת הוא גדול, ונהגו להכריז ולפרסם זאת במיוחד בשבת זו, כדי להשריש בלב כל ישראל שגם יו"ט איקירי 'שבת'.

ומו"ר הגר"ב אבא שאול זע"א בספרו אור לציון (ח"ג פרק ה בסוף הערה ב) כתב: 'שבת הגדול' על שם הכתוב בפרשת בשלח (יד א) "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים", ועל שם היד הגדולה נקראת 'שבת הגדול'.

אמירת 'שבת הגדול המבורך': כתב החיד"א בספרו מחזיק ברכה (הלכות הפסח) ונהגו המדקדקים לברך איש לרעהו "שבת הגדול ומבורך". ובנתיבי עם (עמוד קלט) כתב לומר "שבת הגדול שלום", והטעם: לפי שקשה מדוע מרן השולחן ערוך כתב סעיף אחד בכל הסימן, לכן שנקרא 'שבת הגדול'?

למאי נפק"מ? ולכן כתבו שיש שנהגו מטעם זה לומר 'שבת שלום ומבורך', כדי שזכור את הנס שנעשה בשבת זו, ולכן מרן השולחן ערוך הביא דין זה כדי ללמדנו שאדם צריך לזכור הנס (שו"ת בית דוד קסב).

1. האם ראיית נגעים על ידי אולטרה סאונד האם נחשבת ראייה?

שהכהן אינו יכול לראותו, לכן אינו מיטמא משום שרק נגע הראוי להראותו לכהן מיטמא.

ויש להסתפק לפי הטעם שהכהן אינו יכול לראותו, מה יהיה הדין אם הכהן ראה נגע על העובר ע"י מכשיר טכנולוגי היכול לשקף את עורו של העובר, כמו שעושים עם אולטרה סאונד בשרירים וברקמות, האם זה נחשב ראייה.

בקובץ ישורון (כרך כו עמוד רפד) מובאת פנינה נפלאה בזה מהגאון רבי פנחס הירשפונג זצ"ל שמביא את דברי בעלי התוספות (במדבר יב יב מובא בדעת זקנים, בריב"א, ובפענח רזא) על הפסוק שמה רבינו התפלל לה' כשמרים קבלה את הצרעת: "אל נא תהי כמת אשר בצאתו מרחם אמו", שמרים לא תהא כמצורע שנולד מנוגע, שאין לו טהרה עולמית.

"זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל הכהן" (יד ב) הרמב"ם בהלכות טומאת צרעת (פ"ט ה"א) כתב וז"ל: הכל מתטמאים בנגעים אפילו קטן בן יומו. ופרק ו' הלכה ד כתב הרמב"ם שעובר אינו מיטמא בנגעים.

ובטעם הדבר מדוע עובר אינו מיטמא בנגעים, נכתבו בזה כמה טעמים:

הר"ש משאנץ על התורת כוהנים (פ"א ה"א בשם י"מ) כתב: משום שעובר לא נקרא אדם, וכתוב (ויקרא יג ב) "אדם כי יהיה בעור בשרו". אולם הר"ש משאנץ עצמו חולק על זה וסובר שעובר כן נחשב לאדם, ומה שאינו מיטמא משום דכתיב "כי יהיה" ודרשינן בהווייתו דהיינו משנולד.

ובקרוב אהרן על התו"כ (שם והביאו החפץ חיים בביאורו על התו"כ שם) וכן מובא בפנים יפות (תזריע יג ו) כתב בזה טעם שלישי, שמכיוון

ולפייז יש לומר שבמדבר היו יכולים לראות בשעה שהנגע נולד בשעת עיבורו והיה טמא, ולכן משה רבינו אמר אל נא תהי כמצורע הזה שאין לו טהרה, משום שאז היה הדין כן. אולם גם אם נאמר שהענן היה מאיר, נראה שהיה לזה גדר כמו ראייה בעששית, ועיין ברמב"ם (שם פ"ט ה"ד) שכתב שאין הכהן רשאי לטמא את הטמא עד שיהיו עיניו בנגע. הרגאטשורב זצ"ל בספרו שו"ת צפנת פענח (סימן יג) דן לעניין ראיית נגעים על ידי מראה, ומדמה זאת לראיה בעששית לגבי ק"ש. ועיין בתפארת ישראל במשנה במסכת נגעים (פ"ב בועז אות ד) שדן לעניין ראיית נגעים בכהן שיש לו משקפיים. ועיין בהרחבה בספר משנת הדעת על הרמב"ם בהלכות טומאת צרעת (פ"ט ה"ה).

2. אדם שנצטרע – האם בנו יורשו בחייו שהרי מצורע נחשב כמת?

אפשר שלא יאהיל על גופו, ובפרט לסוברים חרב הרי הוא כחל לעניין טומאת כהן, א"כ כשמגלח בתער, נטמא התער בנגיעה והכהן שנוגע בתער ונושא, נטמא. וכתב שאפשר לומר שהתגלחת של המצורע מתקיימת בכהן הדיוט שהוא קרוב של המצורע, וכמו שמותר לו להיטמא למת שהוא מקרוביו, הוא הדין למצורע קרובו כשהוא לטהרת המצורע. אבל כהן הדיוט רחוק, או כהן גדול אפילו קרוב אסור, וכל זה היה בהווה אמינה של הגמרא, ולכן צריך פסוק להתיר זאת. ובחידושי הגר"ח סטנסיל (אות צב) חקר בהא דמצורע איתקש למת, האם הפירוש דטומאת מצורע איתקש למת, או דמצורע עצמו איתקש למת, והוכיח שם דמצורע עצמו הוקש למת. הרב יעקב משה שורקין שליט"א כותב בקובץ עוז ואורה (בהערות בפרשת נגעים עמוד רפ"ד) לברר לפייז שמצאנו שהמצורע נוהג מנהגי אבלות, וי"ל שאבלות המצורע היא על מיתת עצמו, וכקרובי המת המתאבלים עליו, שהרי אדם קרוב אצל עצמו. ומאחר שאינה מיתה גמורה אין כל קרוביו מתאבלין עליו אלא רק הוא עצמו, שלעולם ה"כל" מתאבל על ה"חלק" ממנו שמת, וע"ד שאמרו ז"ל אחד מבני החבורה שמת תדאג כל החבורה. וכתב שמצא בספר הכוזרי (מאמר ב) שכתב: אני הייתי אומר יתכן כי הצרעת והזיבות תלויות בטומאת המת כי המוות הוא ההפסד הכללי לגוף והאבר המצורע דומה למת. ובשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (אות קטו) כתב וז"ל: והאומר מצורע חשוב כמת לעניין ירושה, מעשה צדוקים הוא, ושטות להישאל דבר זה, ולית דין צריך בשש.

3. האם מותר להכניס תפילין לבית חולים למצורעים, המשליכים חפצי החולים לים?

ויש להסתפק מה הדין באופן שלא ישרפו את התפילין, אלא ישליכום לעמקי הים, האם גם בזה עוברים על לא תעשון כן לה' אלוהיכם, כי אולי אין בזה לאו מאחר ולא מאבדס בידיים, אלא בדרך גרמא שבמשך הזמן ימחקו, ועשיה אסרה תורה ולא גרמא. והנה בגמרא במסכת שבת (דף קכ ע"ב) נאמר: מי שהיה שם כתוב לו על בשרו, ונודמנה לו טבילה של מצוה, יורד וטובל כדרכו, ובלבד שלא ישפשף, דאמר קרא "לא תעשון כן לה' אלוהיכם" עשייה הוא דאסור, גרמא שרי, וכן פסק הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ו ה"ו). ולפי זה תמחו הרבה מרבתינו האחרונים על רש"י בגמרא במסכת מכות (דף יא) דמבואר בדבריו שטעם ספקו של דוד המלך היה, אם מותר לכתוב את השם על חספא ולהשליכו לתהום, פן ימחקוהו המים ועובר משום לא תעשון כן לה' אלוהיכם, הלא באיסור מחיקת ה' קיי"ל עשייה אסורה אבל גרמא מותר, ובהשלכת החרס לתוך התהום, אינו אלא גרמא למחיקת ה'. ותי"ץ האבני נור (יו"ד סימן שע) שבהשלכת החרס לתהום, הדבר ברור שימחק ה', מאחר ולא יצא משם לעולם, ולכן אינו נחשב לגרמא אלא למעשה ממש, כמו אחד שהניח שאור ע"ג עיסה ונתחמצה מאליה.

בספר אות חיים ושלוס (סימן לב ס" יא) הביא את היסוד הזה בשם קסת הסופר, והוסיף שיש לדמות דין זה לאותה שאמרו בגמרא במסכת סנהדרין (דף עו ע"ב) שהדוחף את חברו לתוך המים ואינו יכול לעלות משם, דחשיבי הריגה בידיים, וחייב מיתה, יעו"ש. ולפי חילוק זה לכאורה אף בעניינינו הדבר אסור, מפני שלא נחשב לגרמא, מפני שהתפילין יישארו במים לזמן מרובה ובוודאי שימחק השם, אין זה גרמא של מחיקת ה', אלא מעשה ממש ודומה לשריפה.

והביא שהגר"מ אריק זצ"ל הקשה בשיירי טהרה (נגעים פ"ז מ"א) ובאמבוהא דספרי שהרי מפורש במשנה שם שקטן שנולד מנוגע אינו טמא. ותי"ץ: שלפי השיטות שהטעם שעובר אינו טמא בנגעים הוא מטעם שהכהן אינו יכול לראותו.

אפשר לומר שיש הבדל בין קטן שנולד מנוגע בזמן שהיו ישראל במדבר, לבין שאר הזמנים.

שהרי תוספות הגמרא במסכת שבת (דף כב ע"ב ד"ה וכל) מביא מברייתא דמלאכת המשכן, שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר והיה הענן מאיר, היו יכולים לקחת טפיה (חבית) ולהניח אותו ליד הענן, והיו רואים מה שבתוכו.

"זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן" (יד ב) בגמרא במסכת נדרים (דף סד ע"ב) אמרינן: ארבע חשובים כמת, עני ומצורע וסומא ומי שאין לו בנים.

ומצורע ילפינן ממה שנאמר לגבי מרים: "אל נא תהי כמת" (במדבר יב ב).

והנה הגמרא במסכת בניזיר (דף מח ע"א) מביאה את דברי רבי שלומדה ממה שנאמר לגבי נזיר "לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם במותם" (במדבר ו ז) שדווקא במותם לא יטמא להם, אבל לנגעים ולזיבתם יכול להיטמא מהם.

ואולם תוספות במקום (ד"ה לגזירה שווה) כתב שמשמע מדברי הגמרא שהייתה הו"א שלנזיר יהיה אסור להיטמאות לאביו ולאמו אם הם מצורעים ויש להם נגעים, וביאר זאת התוספות שכיון שאחז"ל שמצורע חשוב כמת, לכן היה הו"א שאסור לו להיטמאות להם, ולכן צריך פסוק מיוחד.

הגר"מ אריק זצ"ל בספרו טל תורה (שם) הקשה: שעל פי דברי התוספות שהיה הו"א לגמרא שמצורע יטמא כמו מת, א"כ איך הכהן רואה את הנגעים, הרי בדרך כלל נמצא עם המצורע באותו חדר, והוא יכול לטמא אותו באהל כמו מת, וכתב שאולי יכול הכהן לראות את הנגע מבחוץ ולא במקום שיש אהל, וכשאומר "טמא" אינו נוגע במצורע.

המהרש"א בגמרא במסכת כתובות (דף עז ע"ב) נקט בפשיטות שכיון שאחז"ל מצורע חשוב כמת, הוא מטמא באהל כמת.

אבל עדיין קשה בתגלחת המצורע, שהוא דווקא בכהן, וכשמגלחו אי

אם לא אנחנו מי ישמא אותם?! דווקא עכשיו!

כולנו נרתמים ותורמים למען קופת הקהילה מתן בסתר חלוקת כרטיסי Giftcard למען כל אותם משפחות שכרע אין להם את היכולת לקנות אוכל לילדים.

ניתן לתרום אכסניא אצטר לכתובת!

בית המדרש "בית יוסף" ע"י רבני יוסף ב"ר יוסף ו"ל רימון רחוב קריית יואב 22 נתניה זאב את תרומותיכם תוכלו להעביר גם בנק מרבנותיל דסקונט (17) סניף: 021 מספר חשבון: 890992

למספר: 052-8144488

דנו הפוסקים האם מותר להכניס לבית חולים של מצורעים תפילין, כדי שיניחם מצורע, מאחר וסופם לשריפה, מחשש שמא ידבקו מהם אנשים אחרים ויחלו במחלת הצרעת שהיא סכנת נפשות.

דעת רבנו הדובב מישרים (ח"א סימן צט) שאסור להכניס את התפילין למצורע, והמכניס עובר על איסור תורה של לא תעשו כן לה' אלוקיכם, וכן דעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו אגרות משה (או"ח ח"א סימן ד).

אמנם שיטת מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שמותר להכניס לו תפילין כדי שיקיים את המצווה המוטלת עליו כעת, ומה שבסופו של דבר ישרפו אותם, הוא בגלל חשש פקוח נפש, ואין לנו להימנע בגלל זה להניחם כעת.

נכנס למים לשם טבילה, דאז נחשב לגרמא. וכן כתב בצפנת פענח על מכות ובעוד אחרונים. ולפי שיטות אלו בנידוננו הדבר מותר, מפני שמכניס את התפילין לשם מצוות תפילין, וכשיזרקו את התפילין לים אין זה כדי למחוק את השם, ולא אכפת לזורקים אם השם ימחק או לא, וכל כוונתם שלא ידבקו אנשים במחלות, ואם כן אולי נחשב לגרמא, ומותר אף לדובב מישרים ודעימיה, וצ"ע. (חש"ח מכות יא ע"א).

אלא דיעוין בקובץ שומר ציון הנאמן (מחברת ד עמוד רטז אות ב) שבתחילה רצה לחלק את החילוק הני"ל, אך הקשה על כך דמלשון רש"י לא משמע דהוי ודאי מחיקה, שכתב פן ימחוקו המים, ואם כן דאין זה ודאי שהשם ימחק ובכל זאת הדבר היה אסור לולי הק"ו של אחיתופל, ונשאר שם בצ"ע.

והנה יש שכתבו לחלק בין היכי דכוונתו למחוק את השם, או שכותב את השם כדי לזרוקו למים, שאז לא חשיב גרמא, אלא שעושה מעשה, לבין היכא שטובל טבילת מצוה, שהשם שנכתב, נכתב בסתמא, ועתה

4. כיצד יכולה להיות מציאות שיהיה לקטן נגעים הרי נגעים באים על עבירות וקטן אינו בר עונשין?

ובמנחת חינוך (מצוה קע"א אות ה) כתב דאם המצורע קטן ואין המצוה מוטלת עליו, בוודאי אין על אביו מוטל העשה, ואפשר אם הקטן הגיע לחינוך מצוה על האב לחנכו ואם לא הגיע לחינוך אין כאן מצוה כלל, ע"ש באריכות.

ויש להקשות: איך יש מציאות כלל שיהא נגעים לקטן, כיון דנגעים וצרעת באים בעוון לשון, והרי קטן אינו בר עונשין דפטור מהמצוות: שבא מצד גלגול מה שלא תיקן בגלגול הראשון יתקן בגלגול וכעין זה תירץ בפנים יפות בפרשתן על קושיא אחריתה. השני, ובאופן הזה יש מציאות שיהא לקטן נגעים.

עוד נראה לומר על פי מה שכתב הלבוש (או"ח סימן רכ"ה) שעד בן י"ג שנה הבן נענש על חטאים של אביו, אם כן לפי זה אתי שפיר היכא משכח נגעים.

5. מה היא "פרשת טהרה", ומדוע נקראת כן?

ולא רק בספריו הוא קורא לפרשת מצורע "פרשת טהרה", גם ביומן המסעות שלו (מעגל טוב השלם ירושלים תרצ"ד עמ' 64) ברישום של תאריכים הוא משתמש בכינוי זה לפרשה. בשנת תקי"ח הוא רושם: ניסן 3 טהרה ג, ניסן 6 טהרה ד'.

ועיין גם בהקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות שכתב: "וסידר אחר פרה מסכת טהרות, וקרא שמה טהרות בלשון נקיה, שהדיבור בה הוא בטהרת הטומאה", וכן הרמב"ם עצמו קרא לספר ב'משנה תורה' העוסק בדיני טומאות וטהרות "ספר טהרה".

החיד"א לא היה הראשון לכנות את פרשת מצורע "טהרה" מוצאים אנו כינוי זה בספרים שחוברו לפני שהופיעו חיבוריו, וכן לפני למעלה ממאתיים שנה בערך החלו חכמי ארם צובא לכנות בחיבוריהם את פרשת מצורע – "טהור", ובעקבותיהם קראו בני העדה כך לפרשת מצורע.

"זאת תורת המצורע" (יד א).

נאמר בגמרא במסכת ערכין (דף ט"ו ע"ב) אמר ריש לקיש מאי דכתיב "זאת תהיה תורת המצורע" זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע. וכן נאמר בגמרא במסכת ערכין (דף ט"ז ע"ב) אמר ר' יוסי בן זימרה כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו, שנאמר (תהילים ק"א) "מלשני בסתר רעהו אותו אצמית", וכתוב התם לצמיתות, מתרגמין הרע שיש להם נגעים בגוף.

אומרת המשנה במסכת נדה (דף מ"ג ע"ב) תינוק בן יום אחד, מטמא בנגעים. ובגמרא (בדף מ"ד) וכן בגמרא במסכת בערכין (דף ג) יליף מדכתיב בפרשה "אדם כי יהיה בעור בשרו" אדם כל דהו.

וכן איתא בגמרא במסכת נדרים (דף ל"ו ע"א) מהא דכתוב בפרשה "זאת תורת המצורע" ילפינן דבין גדול בין קטן, מטמאין בצרעת.

"זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והוא אל הכהן" (יד ב) בקובץ סיני (קכג-קכד עמוד תסח) מובא שכמה מן הראשונים קראו לפרשת מצורע "זאת תהיה" ועיין בספר האשכול ברישית ההפטרות, וברמב"ם ברישית ההפטרות, ובספר החינוך (ברישימת המצוות שבתחילת הספר) וכן באבודרהם (עמוד שב).

לכאורה היו יכולים לחשוב שקראו כך לפרשה מפני שרצו להשתמש בלשון נקיה אולם בקובץ סיני (ניסן – תמוז תשנ"ח) במאמר "שמות הפרשות שבתורה בספרות הגאונים והראשונים", שבתקופות קדומות היה מקובל לכנות את הפרשות בשמות ארוכים יותר מן המקובל היום, רובן בני שתי מילים ואף שלוש, ורק שמות אחדים בני מילה אחת.

בדורות מאוחרים כאשר כבר היו מקובלים על הכל שמות הפרשות הנהוגים אצלנו, היו חכמים שלא רצו לקרוא בשם 'מצורע'.

החיד"א קרא לפרשה זו "טהרה", כך היא מכונה בספריו המסודרים לפי פרשיות התורה, ראש דוד, פני דוד, ובצווארי שלל על ההפטרות.

6. אדם שדיבר לשון הרע על חברו וגרם לו נזק האם יש לו חיוב לשלם על הנזק?

יוסי בר חנינא זאת אומרת ביישו בדברים פטור, ונראה דלאו דווקא ביוש דברים בעלמא, אלא אפילו הוציא שם רע עליו נמי דינא הכי הוא, מדכתב שם אשירי דר"ש גאון כתב דאף על בוש דברים מנדין אותו עד שיפייסנו כראוי לכבודו, וכתב אשירי עליו דכן מסתבר דיותר יש בוש דברים מחבלה, דאין לך דבר גדול מהוצאת לשון הרע ודיבה על חברו, עכ"ל. אלמא דבהכי איירי תלמודא דביישו בדברים פטור, ואין לחייבו לשמעון לשלם לראובן מה שהזיקו והפסידו שכו, שהרי מחמת הוצאת שם רע שהוציא עליו סלקוהו מהיות ש"ץ, והוא אינו מוצא עוד להשתכר ונראה דהאי גרמא בעלמא הוא, וגרמא בנזקין פטור.

וכן פסק הגר"ש קלוגר זצ"ל בספרו שו"ת האלף לך שלמה (או"ח סימן שס"ג) לגבי אחד שהוציא שם רע על סופר והפסיד את פרנסתו שמהדין פטור מלשלם כיון שאינו אלא גרמא בניזקין.

יש לחקור אדם שדיבר לשון הרע וגרם נזק לחברו האם יש לו חיוב לשלם נזקו או דילמא אין לו חיוב לשלם נזקו.

הנה בשו"ת תרומת הדשן (סימן ש"ז) נשאל: על אדם שהוציא שם רע על שליח ציבור ולאחר מיכן סלקוהו הקהל לראובן בשביל הוצאת שם רע של שמעון ושכרו ש"ץ אחר, ונתברר שדברי שמעון הם שקר וכזב, ומחמת שנהא הוציא שם רע על ראובן, והקהל לא רצו להחזיר את ראובן לש"ץ מפני שכבר שכרו אחר ולא יכולים לסלקו, וע"י כך הפסיד ראובן מחייתו כי לא מצא להשתכר במקום אחר, ותובע לשמעון דמי בושנו ודמי הזיקו שקבל מהוצאת השם רע עליו, האם שמעון חייב לשלם או לאו.

ופסק: יראה דאע"ג דשמעון לא עשה טוב בעמיו וגדול עונו, וצריך כפרה גדולה ומנדין אותו עד שיפייס את ראובן כראוי, אבל מ"מ מן הדין אין לחייב את שמעון לתת ממון לראובן בשביל כך, והכי איתא בגמרא במסכת בבא קמא (דף צ"א ע"א) במערה אמרי משמיה דרבי

7. אדם המדבר לשון הרע מפסיד את כל המצוות שלו האם כאשר הוא חוזר בתשובה המצוות חוזרות אליו?

שלא עשו אותם, ויאמרו לא עשינו אותם ויאמר להם עשה אותם אשר דבר בכס וספר בגנותכם, וכן כשיחסר מספר זכיות המספרים בגנותם, יבקשו אותם בעת ההיא, ויאמר להם אבדו מכם בעת שדברתם בפלוני ופלוני, וכן יש מהם גם כן שימצאו בספר חובותם חובות שלא עשו, וכשאומרים לא עשינו, יאמר להם נוספו עליכם בעבור פלוני ופלוני שדברתם בם, כמו שנאמר "והשב לשכנינו

בספר חובות הלבבות (שער הכניעה פרק ז') כתב ז"ל: הרף אחי וחמל על זכיותיך, שלא תאבדנה ממך ולא תרגיש כי כבר נאמר על אחד מן החסידים, שזכרו אותו לרעה, וכיון שהגיעו הדבר, שלח למדבר בו כלי מלא מזמרת ארצו, וכתב אליו הגיעני, ששלחת לי מנחה מזכיותיך, וגמלתך בזה, ואמר אחד מן החסידים הרבה בני אדם יבואו ליום החשבון, וכשמראים להם מעשיהם, ימצאו בספר זכיותם זכיות,

לעג הרבה על המתמנה פרנס על הציבור, וכן אמר דוד המלך "סביב רשעים יתהלכון כרום זלות לבני אדם" (תהילים י"ב) וידוע שכל המדבר על חברו אז עונותיו נטולים ונתונים למדבר עליו נמצא דכל עולה לגדולה עונותיו מחולים כיון שמדברים עליו, וזהו הכוונה סביב רשעים יתהלכון שכולם נעשים רשעים על ידי זה שמדברים על הנעשה פרנס, כך כתב בדרשות חתם סופר (חלק ב' ע"מ רצ"ה ע"ב טור ב') בדרוש למגילת רות.

ויש לחקור אדם המדבר לשון הרע על חברו שמפסיד את כל התורה והמצוות שעשה האם כשחוזר בתשובה על עוון לשון הרע מקבל בחזרה את כל הזכויות או דילמא כיון שזה כבר עבר לפניו אינו מקבל בחזרה את הזכויות.

הנה החתם סופר בדרשות (ח"א דרשה ל' באדר דף ק"ע ע"מ ב') כתב וז"ל: קבלה ביד הראשונים המספר לשון הרע על חברו אז מצוותיו של המדבר נוספים על מי שדיבר אליו, וחטאיו שלו נוספים על המדבר לשון הרע, וכן הוא בספר חובת הלבבות, ואמרו ז"ל דמעיל מכפר על לשון הרע יבא דבר שבקול ויכפר על דבר שבקול, וכשיתכפר על עוון לשון הרע, אזי מחזיקים לו מצוותיו ומתמלא הרמון כבתחילה.

וכן כתב בספר מערכי לב (ח"א דף קנ"ד ע"ב) שכל דברי החובת הלבבות הם דווקא כאשר אותו מספר לשון הרע עומד במרדו, אבל אם המספר נתחרט והלך והשתדל לפייס את חברו והוא נתפייס, בכי האי גוונא אינו מפסיד זכויותיו, וגם בכהאי גוונא אין מטילין עליו מן השמים עונות חברו כיון שנפייס.

רבנו יוסף חיים זע"א בספרו בן איש חי (דרוש ג' לשבת תשובה דף מ"ב) כתב לפי זה דבר נפלא: כיון שבימים נוראים כל אחד מבקש מחילה מחברו וגם ישראל מעצמן מוחלין זה לזה נמצא שאם לקחו זה מזה הזכויות בימות השנה, הנה עתה מחזירים אותם לבעליהם, ולכן בימים אלו אנחנו אומרים "כתבנו בספר זכויות" הם הזכויות שלנו אשר בחטאינו העברנו לאחרים, ועתה שאנחנו שבים ומקבלים מחילה זה מזה תכתוב אותם לנו.

ובפרדס יוסף (מצורע) כתב לבאר דבר נפלא: מה שנאמר בפרשה "ואת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו" לפי מה שכתב בחובת הלבבות שאם דיבר לשון הרע לוקחים ממנו כל התורה והמצוות, וזה מה שאמר הפסוק מתי תהיה תורת המצורע זה רק ביום טהרתו שיחזור בתשובה, אבל קודם לכן זה התורה של מי שדיבר עליו.

8. האם המצורע צריך לגלח גם את הריסים שבעיניו?

ובפירוש חסדי דוד על התוספתא שם כתב: שאולי טעם הדבר שאין צריך לגלח את שער הריסים, משום שהם שומרות על העיניים, כי אם מגלחין אותם זה יכול להביא לעיוורון, וגם זה מקשה לישון, וחס עליו הכתוב.

הרמב"ם בהלכות טומאת צרעת (פרק יא הלכה א) כתב: שמעביר תער על כל בשרו וכו', וא"כ למה נאמר ראשו וזקנו וגבות עיניו לרבות כל כיוצא בהן, ולמעט שיער שבתוך החוטם לפי שאינו נראה. ויש לדון במה שכתב הרמב"ם "כל כיוצא בהן", האם כוונתו אף לריסים, וצ"ע.

בספר אמרי אברהם לרבי אברהם פרייס זצ"ל (דרשה לשבת הגדול עמוד נז) כתב פירוש יפה על דרך הדרוש על דברי הספרא כאן, שבריסי עיניים האדם משתמש בשעת בכיה, כדאיתא בגמרא במסכת קידושין (דף לא ע"א) "מבין ריסי עיניך ניכר שבן אלמנה אתה", ופירש רש"י ריסי עיניו שנושרות מרוב בכיה. ובאו לומר שהסיבה שגורמת לצרעת לא באה מריסי עיניים' כלומר מבכייה ודאגה על חורבן היהדות, אלא מגבות עיניים' מעניים גבוהות מקנאה שנאה ותחרות, הם שגרמו לכל הרעות, ע"כ.

בספר נטעי גבריאל הלכות אבלות (פרק ג' עמוד מח) כתב לגבי גילוח של אבל, ששערות ריסי עיניו או שער הגבות אין נחשב לתספורת ומותר לגלחן, שכי"כ בספר בין פסח לשבועות (עמוד רמ"א) שכן הורה הגר"ש"ז אויערבאך זצ"ל והגר"ש וואזנר זצ"ל.

ואולם בספר יסודי שמחות (פ"ח) כתב בשם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל להחמיר לגלח ריסי עיניו.

9. אדם השומע בבוקר לשון הרע לפני שנטל ידו האם מותר להכניס אצבעותיו לאזנו או לכוף אזנו?

כתב המשך חכמה (יד נא) בהסבר טעם הדבר למה צייתה התורה להזות על היד משום דצרעת בא על לשון הרע ודברי ליצנות אשר עליהם אמרו בגמרא במסכת כתובות (דף ה' ע"ב): אצבעותיו של אדם

שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוהו ה"ו ועל זה הזהירנו הכתוב באמרו זכר את אשר עשה ה' אלוהיך למרים בדרך.

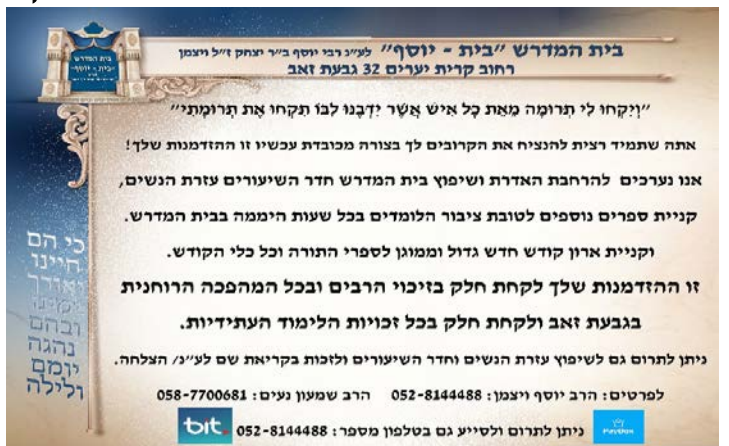
וכן כתב בספר אורחות צדיקים (שער הענוה) וז"ל: כי כבר היה אחד מן החכמים שסיפרו עליו רע, וכשנודע הדבר לחסיד, שלח לאותו שסיפר עליו דורון, וכתב לו: אתה שלחת לי דורון מזכיותיך, ואני גמלתיו לך בדורון זה ששלחתי לך, כי ליום הדין מראים מצוות להרבה בני אדם שלא עשו אותן המצוות, ויאמרו הלא לא עשינו זה, וישיבו להם אותם שסיפרו עליכם רע הם עשו אלו המצוות, ונטלים אותן מהם ונותנים לכם, וכן לרשעים מראים עבירות שלא עשו, וכשיאמרו הלא לא עשינו, ישיבו להם, אלו העבירות עשו אותם שסיפרת עליהם לשון הרע ונטלו מהם ונתוספו עליכם.

והחיד"א בספרו זרוע ימין על פרקי אבות (פרק ב' משנה ג') מפרש לפח זה את דברי המשנה (שם): "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו" שפירושו למקומו בגן עדן, דיתכן שדברו לשון הרע עליו ונתנו לו זכויות שעשה אשר דיבר עליו ובוזה נשלם.

והחפץ חיים בספרו שמירת הלשון (שער הזכירה פרק ז') מביא ראיה ליסוד הנ"ל מהמדרש: דהנה איתא במדרש תהילים (פרק נ"ב) "אל תיתן את פיך להחטיא את בשרך" מדבר בלשון הרע, שהם מחטיאים בפייהם את בשרם במה שהם מוציאים בפייהם, "למה יקצוף האלוהים על קולך" על אותו הקול שהוצאת בפיך, ואמרת לשון הרע על חברך, "וחבל את מעשה ידיך" מעט תורה שיש בידך את מאבדה, שהכוונה כמו שכתבו בספרים הקדושים שמי שמדבר לשון הרע על חברו גורם ממנו שנוטלים ממנו זכויותיו שעשה עד עתה, ונותנים אותו לחבירו.

בספר הליכות חיים (חלק ב' תשובה תה) הביא את תשובת מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל וכן צידד הגר"ח סופר שליט"א בקובץ הבאר (כד עמוד נז): וכתבו שדווקא מי שהוא בעל לשון הרע, דהיינו שפיו הפקר ואינו מקפיד על איסור לשון הרע כלל, הוא זה שלוקחים ממנו זכויות ומעבירים אליו עבירות של זולתו, אולם מי שדיבר לשון הרע באקראי אין לוקחים ממנו זכויות ולא מעבירים אליו עבירות כלל.

ובחתם סופר כותב לפי זה לבאר דבר נפלא: דהנה איתא בתלמוד ירושלמי במסכת ביכורים (פ"ג ה"ג): מי שעולה לגדולה מוחלין לו כל עונותיו, ויש להקשות מה ההסבר שמי שעולה לגדולה מוחלין לו כל עונותיו, וכי זה חלק מהמשרה, ואולי הטעם שמטבע בני אדם לדבר

"והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת כל שערו יגלח וכיבס את בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר" (יד ט) נאמר בתורה שבגילוח השער של המצורע נכלל אף גבות עיניו, ויש לדון האם אף הריסים בכלל.

ובספרא בפרשת מצורע (פרשה ב' אות ה) מובא: רבי יוסי הגלילי אומר גבות עיניים ולא ריסי עיניים.

וכן אמרין בתוספתא במסכת נגעים (פרק ח' משנה ה): ר' יוסי הגלילי אומר ריסי עיניו אינו צריך לגלח, וכתב שם בביאור הגר"א, דסבר שאין צריך לגלח אלא מקום כינוס שיער.

הגר"י ענגיל ז"ל בספרו גיליוני השי"ס במסכת שבת (דף ק"ח ע"ב) הקשה הרי רק לפני נטילת יד של שחרית אסור להכניס האצבעות באוזן אבל לא קודם, ומדבריו משמע דלאו דווקא בבוקר קודם רחיצת הידיים, רק אפי' לאחר רחיצה, ותמיד הוא כן דיד לאוזן מחרשת, והוא חידוש גדול. ואולי צריך לפרש את כוונתו: דלכך נבראת האליה דשמה ישמע דבר שאינו הגון מיד בקומו קודם רחיצת ידיו דא"א להשים אז היד לתוך האוזן, אזי ישים האלי בתוכה ויניח עליו האצבע, ועכ"פ למדנו מדבריו ג"כ חידוש, דגם קודם רחיצה מותר ליגע ביד באלי שבאוזן, ואף דאמרו כאן סתם יד לאוזן תיקצץ, צ"ל דאלי אינה בכלל אוזן, וצ"ע לפי"ז בנשבע שלא יגע באוזן אם מותר ליגע באלי, דבמקום שלא ידענו בביור דבלשון בני אדם גם האלי בכלל אוזן יש לדמות לשון בני אדם ללשון תורה כמבואר בתוספות בגמרא במסכת יבמות (דף ע"א ע"א) וכן בגמרא במסכת פסחים (דף ב ע"א) ואולם כאן הוא רק לשון חכמים.

החתם סופר בגמרא במסכת כתובות (דף ה ע"ב) מתרץ: משום דכתיב "ויתד תהיה לך על אזניך" וסמך ליה "והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחרך" מינייה ילפינן שלא להזכיר שם שמים בגוף שאינו נקי וכשתוחב אצבעו באזניו יתלכלך האצבע בצואה שבאוזן ולא יכון לדבר או להרהר דברי תורה ע"כ עצה היעוצה שיכון את האליה לתוכה ויפסיק בינו לאצבעו ולא יתבטל.

10. למה אהרן לא הצטרע כמו מרים והרי גם הוא דיבר לשון הרע?

כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיו וגו', לכן ניצול מעונשו, וכל זה לגבי אהרן, משא"כ אצל מרים דנשים לאו בני תורה ניהו ואסור להם ללמוד תורה נענשה ולקתה בצרעת, משא"כ ר"ע דאמר אף אהרן נצטרע סבר כמ"ד דסיפר אין לו תקנה ולכן גם אהרן נענש כמו מרים כיון שחטאם שווין.

המהרש"א (שם) כתב טעם אחר מדוע אהרן לא נצטרע: לפי שמרים פתחה בדיבור כדאיתא במדרשות ותדבר מרים ואהרן וגו' מלמד שמרים פתחה שלא הייתה רגילה לדבר בפני אהרן כו' וכדאמרינן שאמרה צפורה למרים אוי להן לנשותיהן של אלו כו' הלכה אצל אהרן ואמרה לו לכך נצטרע מרים ולא אהרן ולמ"ד נמי דגם אהרן נצטרע צ"ל הא דנתרפא אהרן מיד ולא כן מרים היינו נמי מה"ט לפי שהיא פתחה לדבר במשה ואמר כמ"ד שאף אהרן נצטרע דכתיב ויפן וגו' שפנה מצרעתו משום דהו"ל למכתב וירא אהרן והנה היא מצורעת.

11. האם מותר לרפאות צרעת באמצעות הקרנות לייזר? הוכח מפרשת השבוע!

וכבר נישאל על כך מרן בעל אילת השחר זצ"ל, והשיב: יתכן שאין איסור אלא בקציצה ולא בהקרנה.

ובמהרש"ם (ח"ג סימן ר) כתב לדון בזמן הזה לא שייך האיסור של קוצץ בהרת, כיון דאין לנו כהן מיוחס, וצ"ע לספר החינוך (מצוה קעב) שכתב דמצוות מצורע נוהג בכל זמן שיש חכם לראות הנגעים, וברמב"ם (פ"י מטומאת צרעת) כתב דכל האיסור של קוצץ בהרת הוא בגלל שלא מראה אותו לכהן, א"כ בזה"ז לא שייך איסור זה, יעו"ש. ולדבריו בענייננו בלאו הכי אין חשש, וכל דברינו אמורים לפי שיטת הגר"י שיש איסור קוצץ אף בזמן הזה.

ולכן, נחלקו הדעות אם יש איסור של קציצת בהרת בזמן הזה, דעת המהרש"ם שאין איסור, ור' זלמלע מוולוז'ין חשש שיש איסור. כשעושה הקרנות וגורם שהנגע יטהר, שמעתי ממרן ראש הישיבה שהדבר מותר, ויתכן שסברתו היא על פי הרשב"א שאם לא מתכוון לטהר הבהרת והוא לא נקצץ מיד אין איסור של קציצת בהרת. אם הבהרת תתייבש מהקרנות מיד, צ"ע אם עדיין מטמא בנגעים, ואם לא נטהר, צ"ע אם מותר לעשות את הטיפול לשיטות שיש איסור בזמן הזה.

12. איזה עצה נתן מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל להנהלת ח"ת עץ חיים בירושלים?

בזוהר הקדוש בפרשת תזריע (דף נ ע"א) הקשה על פירוש זה, אם נאמר שטעם נגעי בתים כדי לגלות את המטמוניות, מדוע צינתה התורה לחלוץ את האבנים ולקחת עפר אחר ואבנים אחרות, די היה לפנות רק מקום הנגע?

ומבאר הזוהר הקדוש: כל הבונה בית, כשהוא מתחיל לבנות חייב הוא להזכיר בפיו כי לכבודו של הקדוש ברוך הוא בונה. ואז שורה על

דומין ליתדות, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכניס אצבעותיו לתוך אזנו ולכך מזה על ידו של מצורע.

האחרונים כתבו: שלכן גם כן מזין גם על רגל המצורע, כיון דלגבי מדבר לשון הרע כתיב "לא תלך רכיל" (ויקרא י"ט ט"ז) וכתב רש"י במקום: כמו רוכל שמרגל מזה לזה, נקטה לשון הליכה לגבי לשון הרע ולכן ג"כ מצורע מקבל ההזאה ברגל. ויש שכתבו: משום שהיה לו לברוח כאשר שמע לשון הרע, ולא ברח לכן מזין על רגלו, וכן באזנו שלא אטם אם האוזן.

והנה אמרינן בגמרא במסכת כתובות (דף ה' ע"ב) מה הטעם אצבעותיו של אדם משופות כיתידות, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באזניו, תני דבי ר' ישמעאל מפני מה אוזן כולה קשה והאליה רכה, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכו.

והקשו המהר"ל בספרו נתיבות עולם (נתיב הצניעות פרק ב) ובגיליוני השי"ס בגמרא במסכת שבת (דף ק"ח ע"ב): מדוע צריך שני שומרים גם את קצות האצבעות וגם את תנוך האוזן הרי די בשומר אחד? המהר"ל (שם) מבאר: שאין ראוי שישם אצבעו לתוך האוזן כי יד לאוזן מחרשת, ולפיכך יש להשים האלי בתוכו ואח"כ ישים עליו האצבע.

איתא בגמרא במסכת שבת (דף צ"ז ע"א) על הפסוק: "וייחר אף ה' בם וילך" (במדבר י ב) מלמד שאף אהרן נצטרע, דברי רבי עקיבא, אמר לו רבי יהודה בן בתירה עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין, אם כדברך התורה כסתו ואתה מגלה אותו, ואם לאו, אתה מוציא לעז על אותו צדיק, ואלא הכתיב בם, ההוא בניזיפה בעלמא.

והקשה העיון יעקב (שם) וז"ל: אע"ג דכתיב בהדיא ותדבר מרים ואהרן, הרי ששניהם שווים בחטא ובוודאי עונשן שווין.

ומתוך העיון יעקב: דפליגי במחלוקת בגמרא במסכת ערכין (דף ט"ו ע"ב) מאי תקנתם של מספרי לשה"ר אם ת"ח הוא יעסוק בתורה, שנאמר "מרפא לשון עץ חיים", ר' אחא בר חנינא אומר סיפר אין לו תקנה שכבר כרתו דוד ברוה"ק שנאמר "ייכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות" - דהיינו טעמיה דריב"ב דסובר דלא נצטרע אהרן והרי אהרן ומרים דיברו יחדיו, משום דסבירא ליה דיש תקנה למספרי לשה"ר ע"י התורה, וכיון שהיה אהרן עוסק בתורה וכדכתיב

"ואם בהרת לבנה היא בעור ושרו ועמוק אין מראה מן העור ושערה לא הפך לבן והסגיר הכהן את הנגע שבעת ימים" (יג ד)

בספר אילת השחר (על התורה, תזריע, עמוד פד) הביא את המסופר בספר תולדות אדם שפעם אחת זרחה צרעת קטנה על הרגל של ר' זלמלע מוולוז'ין והרופא אמר שצריך לחתכה, והגר"י אמר שיש לה מראה בהרת ולדעתי איסור לאו של קציצת בהרת נוהג גם בזה"ז, יעו"ש, וכתב על כך האילת השחר שכנראה דסבר דאף על פי שאין בזה"ז כהן הראוי לראות נגעים מ"מ אסור לקצוץ בהרת. ועוד צ"ע שם לדברי השאלית יעב"ץ (ח"א סימן קלח) שכתב דנגע שהוא בוודאי מראה טמא, אין צריך שהכהן יטמאהו אלא מעצמו הוא טמא, וכתב על כך דדבריו מחודשים דבפשוטו אפי' נגע שבוודאי טמא לא נטמא עד שיאמר לו הכהן שהוא טמא, יעו"ש. ויש להסתפק מה הדין כאשר יש לאדם נגע בזמן הזה, ולפי כל הסימנים יש לזה דין של נגע צרעת, והרופא אומר שהנגע הזה הוא ממאיר, האם מותר לרפאות את הנגע על ידי הקרנות הממיתות את הנגע [כשאינו בזה חשש של פיקוח נפש אם לא יעשו כן], או שגם באופן זה יש חשש של קציצת בהרת?

"כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה ונתתי צרעת בבית ארץ אחוזתכם" (יד לד)

והנה רש"י במקום בשם חז"ל: בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמורים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע נותץ הבית ומוצאן.

לפניו ליישב את מה שנאמר: "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך" (דברים כב ח) ולכאורה קשה מדוע כתבה התורה בית חדש, הרי גם בבית ישן יש חובה לעשות מעקה. ואולם על פי דברי הזוהר יש לומר שרמזה התורה שבבואם אל ארץ כנען מי שאפשר לו יבנה בית חדש שאין בו רוח של טומאה, ע"כ.

ויש לדון האם בית ישן אלא שצבעו אותו נקרא בית חדש אף לגבי סילוק הטומאה, עיין בתורת חיים בגמרא במסכת עירובין (דף נג ע"ב ד"ה רב ושמואל) לגבי מחלוקת רב ושמואל אם "מלך חדש" שנאמר בתחילת חומש שמות הוי ממש או שנתחדשו גזירותיו, והביא נפק"מ לגבי מקח וממכר, שאם אדם התחייב לחברו למכור לו בית חדש, ולבסוף נתן לו בית ישן אלא שסיידו וכיירו וצבעו, שלמ"ד חדש ממש, המקח חוזר, ולמ"ד שנתחדשו המקח קיים שאף בית מחודש נקרא חדש. וראה בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' שנו) שפסק על פי דברי התורת חיים.

ושמעתי שהנהלת ת"ת עץ חיים בירושלים רכשו את בנין בית הספר "למל" עבור התלמוד תורה, והלכו לשאול את מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל לפני הרכישה אם זה ראוי שתלמידים ילמדו תורה בבנין שלמדו בו חופשיים והיה לסמל ומאבק ביישוב הישן בתחיית השפה העברית ולימודים כלליים. והשיב להם: שיצבעו את הבנין ואז זה נקרא בנין חדש, ואין לחשוש.

13. האם רופא צריך להימנע מלאסוף סטודנטים מתלמידים, ליד מיטתו של החולה, משום הלבנת פנים?

בכל מקום, אלא רק בצרעת. דבאמת הוא בזיון גדול לאדם שיתקבצו תלמידים רבים ויביטו על בשרו ונגעו, וודאי בהוראה כיוצא בזה במקום אחר אסור לעשות כן ולהלבין פני השואל, אבל "זאת תורת הצרעת" שיגיע לו כפרה על שהלבין הוא פני חברו, עיי"ש.

ואם כן מזה אפשר ללמוד דיש מקום לאסור לרופא לאסוף מסביב למיטת החולה סטודנטים מתלמידים משום איסור הלבנת פני החולה, ומן הראוי איפוא שהרופא ירצה את החולה שיסכים לכך, ואם החולה מביע התנגדות יש לו למנוע מלהביאם מסביב למיטת חולה זה.

ועיין באנציקלופדיה הלכתית רפואית (כרך ג' לימוד רפואה עמ' 396) וכן בקובץ "אסיא" (ח"ה תשמ"ו עמ' 81 במאמר מהגר"י זילברשטיין שליט"א) שדנו בכך באריכות.

14. כאשר משתילים איברים מאדם חי לאדם אחר, האם נשאר קשר סמוי בין האדם התורם לבין האיבר המושתל?

וכן בספר אמרות טהורות חיצוניות ופנימיות (לרבי יהודה החסיד אות ב' עמוד ח) הביא תופעה זו, באחד שנחתך חוטמו וחבר חוטם של אדם אחר אליו בסם וכשמת אותו אדם נפל חוטם זה, לפי שמריח במיטת גופו. ומוכיח מזה שכן "יוצרינו יתעלה שמו אע"פ שלא ראינוהו, הוא מצוי בכל ועושה הכל", ועיי"ש להוכחות נוספות מטבע העולם. ובהערה שם (הערה 43) הביא שכן מובא בספר אילם (לרבי יוסף שלמה הרופא – היש"ר מקנדיאה, מעין חתום אודסה תרכ"ד עמ' 407) אך אינו מסכים באמתותה. וז"ל: וכגון מה שאומרים שאם בקצה הארץ איזה איש נחתך חוטמו או אוזנו והדביקו לו בשר זולתו שזה דבר ידוע באיטליה שעושים איברים חדשים אם נחתכו, אבל עושים מבשר עצמו, ואם אחר רוצה לתת לו מבשר זרועו, כגון שהוא עבדו, או בשביל ממון, יתרצה לו. ואחר כך כל התפעלות שיהיה לאיש האחד ירגיש זה באבר החדש, עד שלפי סיפורם התוחב מחט בבשר זה ירגיש כאב האחר בבשרו, ואלה רחוקים מן השכל ואומרים שאם ימות העבד, כשנפסד גופו – ייפול חוטמו של זה, וסיפורים אלה גורמים שחוק – לא ידיעה".

15. איך יתכן שאדם הנמצא בחדר, מותר לו לצאת רק דרך החלון ולא דרך הדלת?

בדיעבד הסגרו הסגר. עיי"ש. וכן כתב המשנה למלך בהלכות טומאת צרעת (פ"ד ה"ה ד"ה ואחר) בשם הר"י קורקוס בדעת הרמב"ם שאף אם הסגירו מתוך הבית, הסגרו הסגר. והמשנה למלך עצמו פליג וסובר שההסגר לא חל, יעיי"ש.

והקשה הר"י קורקוס דלכאורה קשה, אם הכהן הסגיר את הבית כשהיה בתוכו, איך הוא יצא ממנו, הרי אחרי סגירת הבית, אסור לפתחו שבוע שלם? ותיירץ הר"י קורקוס שיצא דרך הגג או החלון וכיוצא בזה.

מעשיו סיעתא דשמיא, והקדוש ברוך הוא משרה על ביתו קדושה וקורא עליו שלום, כמו שנאמר "וידעת כי שלום אהלך ופקדת נדך ולא תחטא". ואם לאו עלול הסטרא אתרא לשכון בביתו חלילה, וכל שכן שמזמין הוא את הסטרא אחרא אם בונה הוא את ביתו כדי להיטמא בו, ודאי ששורה רוח טומאה. ומי שגר בו אינו נפטר מן העולם עד שנענש בבית זה, וכל מי שגר בבית עלול להינזק, שהרי בדירה זו שורה רוח הטומאה המזיקה את הנמצא בבית. ואם תשאל כיצד נדע אם שורה בבית רוח טומאה, נוכל לדעת זאת אם ניזוק בונה הבית או אנשי ביתו בגופם או בממונם. וזהו העניין של נגעי בתים כשנכנסו ישראל לארץ, שעשה הקדוש ברוך הוא כן מרוב אהבה וחובה לישראל שבכל בית שהיה מוכן לטומאה היה נגע צרעת פורח בו, כדי שיתנץ את הבית עצו ועפרו והיו זורקין לחוץ לעיר ועפר אחר ייקח, כדי להציל את ישראל מכל היזק, ע"כ.

וכעין זה כתב המושב זקנים (כאן) לבעלי התוספות בשם הרא"ש, שהקשה על מה שכתב רש"י שהנגעים היו כדי למצוא מטמוניות, שזה רק בבתיים אבל בבגדים למה יש נגעים, וכתב: כיון שהיו להם בגדים שהיו משמשים לעבודה זרה, ובני ישראל לא היו יודעים מזה, לכך נתן הקב"ה נגעים בבגדים הללו וממילא היו מבערים אותם. בשו"ת שאילת יעקב שכתב רבי יעקב פראגר זצ"ל חתנו של המהר"ם שייק (ח"ב סי' ס"ד אות י') הביא את דברי הזוהר הקדוש, וכתב

"זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק, ולצרעת הבגד ולבית, ולשאת ולספחת ולבהרת, להורות ביום הטמא וביום הטהור זאת תורת הצרעת" (יד נד – נז).

הגרא"י ולדנברג זצ"ל בספרו שו"ת ציץ אליעזר (ח"י"ג סי' פא) דן האם יש לרופא להימנע מלאסוף סטודנטים מתלמידים, ליד מיטתו של החולה, כדי להראות להם מקומות נגעי המחלה בשטחי הגוף, שלכאורה יש בזה הלבנת פנים לחולה.

והביא מה שכתב הנצי"ב זצ"ל בהעמק דבר (פסוק נה) על הפסוק: "להורות ביום הטמא וביום הטהור זאת תורת המצורע". שמבאר עפ"י הראב"ד בפי' לתורת כוהנים, דפי' "להורות" היינו שהכהן יהא מורה בשעה שבא מעשה לפניו ויהא קורא לתלמידיו ולהראות להם בעין צורת הנגע ופרטיו וכו', ע"כ. ולפי"ז מבאר העמק דבר שזה שמסיים הקרא בלשון: "וזאת תורת המצורע", מפני שזה הדין אינו

"וכי ירק הזב בטהור וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב" (טו ח).

המושב זקנים לבעלי התוס' ז"ל מביאים שהקשה הר"י"ח, למה רוק או שאר מעיינות הזב מטמאים אחר שפרשו ממנו, ותיירץ לפי שעדיין יש בו חיות, ונחשבים כמו הזב עצמו.

ואולם בפירוש המשניות לרמב"ם במסכת שקלים (פ"ח מ"א) נאמר שמשקין היוצאין מן הטמא כמשקין שהוא נוגע בהן, ולפיכך נעשה רוק כל הטמאים טמא.

ומביאים לזה ראייה שפעם אחד חתכו בניתוח לשני אנשים את החוטם, ובטעות התחלפו החוטמים ושמנו לאחד את חוטמו של השני. וכאשר מת אותו בעל החוטם אז נפלה לזה החוטם, אלמא שיש חיות באיברי האדם אפילו לאחר שפירשו, ע"כ.

מקור הדברים נמצא בספר פירושי התורה לרבי יהודה החסיד (ויקרא טו ח עמוד 144) וכנראה שמה שכתב במושב זקנים "הקשה הר"י"ח" כוונתו לרבי יהודה החסיד.

"ויצא הכהן מן הבית אל פתח הבית והסגיר את הבית שבעת ימים" (יד לח)

איך יתכן שאדם הנמצא בחדר, אסור לו לצאת ממנו דרך הפתח, כי אם דרך החלון או הגג או שאר פרצה שבבית?

נאמר בגמרא במסכת נדרים (דף נו ע"ב) ומנין שאם הלך הכהן מן הבית שנראה בו כנגע לביתו והסגיר... שהסגרו מוסגר, תלמוד לומר והסגיר את הבית מכל מקום. ויעויין בר"ש בנגעים (פ"ב מ"ו) שכתב על פי התוספתא, שאם עמד הכהן בתוך הבית המנוגע והסגיר,

לסיכום: לשיטת הר"י קורקוס אליבא דהרמב"ם, כהן שהסגיר את הבית בהיותו בבית, אסור לו לצאת דרך הדלת לאחר שהסגיר הכהן את הבית, ויצטרך לצאת דרך החלון. וצ"ע אם מותר לפרוץ פרצה בקיר, דאולי גם זה נוגד את ה"והסגיר".

ויתכן שהלכה זו יכולה להיות נוהגת גם בזמן הזה, כמבואר ברמב"ם (פ"א מטומאת צרעת ה"ו) שכתב שצרת נוהגת אף שלא בפני הבית, ויעויין בתפארת ישראל בהקדמתו לנגעים (בקונטרס מראה כהן) שכתב וז"ל: ומימי תמהתי למה אין נוהגים כן בזמן הזה, ושאל שאלה זו את רבינו עקיבא איגר, ע"ש.

קיימת היכי תמצוי פשוטה נוספת על החידה ששאלנו, כגון כהן שנמצא בבניין גדול, ובאחד הדירות נפטר אדם, אסור לכהן לצאת מן הבית דרך הפתח, כי חדר המדרגות הוא במצב של סוף טומאה לצאת, אבל מותר לו לצאת מהחלון החוצה. אכן איסור זה הוא רק לפי שעה, עד שיוציאו את המת. (חשי"ח נדרים נו ע"ב).

והנה פתרון החידה, כהן שראה נגע בבית ואמר הרי הוא מוסגר, והוא עצמו היה בתוך הבית או משהו אחר, אסור לו לצאת, כיון שהכהן הסגיר אותו ואסור לו לפתוח את הדלת לצאת, ואם פתח עבר על מצות עשה של "והסגיר".

אכן יעויין במשנה במסכת נגעים (פ"ב מ"ו): "אינו הולך לתוך ביתו ומסגיר, ולא בתוך הבית שהנגע בתוכו ומסגיר, אלא עומד על פתח הבית שהנגע בתוכו ומסגיר, שנאמר... והקשה התפארת ישראל (אות מז) מה הייתה ההו"א שיסגיר הכהן בהיותו בתוך הבית, "מאין יצא הכהן, ודוחק לומר דאתא לאפוקי שלא יצא הכהן אחר ההסגר דרך חלונות או דרך פרצה, אלא נ"ל דאין צריך רק להסגיר את הבית... אבל עכ"פ רשאי לפותחו רגע ביני וביני, עכ"ל. מבואר בדבריו, שלמרות שהסגיר את הבית מתוכו, בכל זאת מותר לו לפתוח את הדלת כדי לצאת, ודלא כשיטת הר"י קורקוס הנ"ל.

16. איך יתכן שמותר לאדם לומר גנאי על חברו?

נאמר בגמרא במסכת בבא מציעא (דף כג ע"ב) אמר רב יהודה אמר שמואל בהני תלת מילי עבדי רבנן דמשנו במלייהו במסכת בפוריא ובאושפיו, ופירש רש"י (דף כד ע"א) באושפיו, שאלוהו על אושפיו אם קבלוהו בסבר פנים יפות ואמר לאו, מדה טובה היא כדי שלא יקפצו בו בני אדם שאינן מהוגנין לבוא תמיד עליו, ויכלו את ממונו, עכ"ל רש"י.

והקשה מרן הגר"י אלישיב זצ"ל בספרו הערות: קצת קשה לפי מה שכתב רש"י דמ"מ נמצא שאומר וגורם גנאי לשני:

אולי אפשר לומר דמייירי באופן שידוע האורח, שכדאי לו לאושפיו שיאמרו עליו גנאי זה, כשעל ידי זה לא יבואו עליו אנשים שאינם מהוגנין ויכלו את ממונו. וכעין המעשה שאירע למו"ר החזון יחזקאל שראה מהחלון שבאים השוטרים הרוסים לחפשו כדי להגלותו והוחבא בבידעם, וכשנכנסו השוטרים ושאלו את הרבנית היכן הוא? השיבה להם, הוא עשה לי צרות וזרקתיו מהבית, והאמינו לה ועזבו את הבית.

עוד יתכן לתרץ על פי מה שכתב בחידושי הריטב"א שהקשה על הא דאמרינן בגמרא במסכת ברכות (דף נח ע"א) אורח טוב מהו אומר כמה טרח בעל הבית בשבילי, וי"ל דהתם באומר כן בפני בני אדם מהוגנין שלא יטריחו עליו, והכא בשאומר כן לפני בני אדם שאינם מהוגנין והכי משמע בגמרא במסכת ערכין (טז ע"א). עכ"ל. ואם כן לאנשים המהוגנים יאמר את האמת שבעל הבית טרח בשבילו, ומה איכפת לבעל הבית מה יחשבו עליו האנשים שאינם מהוגנים, ואדרבה זה טובה בשבילו שלא יבואו אליו. (חשי"ח ב"מ כד).

הודעה משמחת

את הקניות והניקיונות אתם עושים כבר לפסח. "בית - יוסף" בית המדרש
 רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל רובנו
 רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

**אבל האם התכוונת באמת לליל הסדר עצמו?
 כיצד תגרמו לכל המשתתפים להישאר ערים?
 כיצד תגרמו לכך שכל המשתתפים יחכו כבר לשנה
 הבאה ויזכרו את חווית ליל הסדר?**

**לאחר שעות רבות של עבודה יצא לאור החוברת
 "גם לנשמה מגיע אוכל"
 על חג הפסח ושביעי של פסח**

**במהדורה מודפסת ובמהדורה דיגיטאלית וירטואלית
 החוברת שתרתק ותשאיר גם אתכם
 ואת כל המשתתפים בליל הסדר עם טעם של עוד...
 בחוברת: חידות וחידודים, הגות, והגיגים,
 שאלות הלכתיות אקטואליות ומרתקות.
 ניתן לקבל את החוברת במהדורה הדיגיטלית
 במורמט PDF חינם אין כסף
 בפנייה למייל yosefweizman@gmail.com
 או בפנייה בוצאפ בטלפון מספר: 052-8144488
**רוצים גם אתם לזכות את הרבים?
 הנכם מוזמנים להדפיס ולהפיץ את החוברת
 חג כשר ושמח****

"קול אליה" ע.ר 580726644 רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

לאחר עספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, ע"אחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים. מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך. ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזכו הרבים לבריאות אושר נחת ויש"ק ולע"ג קרובים וידידים. העיוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים וכל לפנות לטלפון: 052-8144488 ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום גם בביט בטלפון: 052-8144488